מהדורה למורה – אומץ

יהונתן גפן · שיר · שירה · גרסת רגיל

במהדורה זו: מפתח תשובות לכל התרגילים, הצעות לתשובות פתוחות ומחוון קצר. בדפי התלמיד: שם/כיתה/תאריך, חלק א׳ (הבנה), חלק ב׳, חלק ג׳ (כתיבה) וכרטיס יציאה לגזירה.

תשובות – חלק א׳ – הבנה

תרגיל 1: 1–**א** (כל העולם כולו גשר צר מאוד) · 2–**א** (חברו–עברו–שברו–קברו) · 3–**ב** (אני מצטער ועצוב) · 4–**א** (גשר צר) · 5–**ב** (צר וארוך)

תרגיל 2: 1–**נכון** · 2–**לא נכון** (האדם ההולך על הגשר – כבד ומהסס)

תרגיל 3:

1. בין האדם לחברו, לעברו, לשברו (הכאב או המשבר שלו) ולקברו.
2. "צר לי" – חוזר שלוש פעמים, כל פעם בשורה נפרדת.
3. השורות קצרות וצרות ומסודרות בטור ארוך, כך שהשיר עצמו נראה כמו גשר צר.

תשובות – חלק ב׳ – מושגים וכלים ספרותיים

תרגיל 4: 1–**ג** · 2–**ד** · 3–**ב** · 4–**א**

תרגיל 5: 1–**חריזה** · 2–**מטפורה**

תשובות – חלק ג׳ – חשיבה וכתיבה

תרגיל 6: צר = לא רחב (הגשר), וגם "צר לי" = אני מצטער, עצוב לי. הגשר הצר הופך לתחושת צער של הדובר.

תרגיל 7: האמרה המקורית דורשת אומץ מלא, בלי פחד. השיר מודה שאנחנו כבדים ופוחדים, ומציע אומץ צנוע יותר – להמשיך גם כשקשה. האומץ האמיתי הוא להודות בפחד ולהמשיך.

תרגיל 8: תשובה אישית. אפשר לטעון שכן – השיר מראה שאומץ הוא להודות בצער ולהמשיך; ואפשר לטעון שהשם אירוני כי השיר מלא צער. חשוב לנמק בעזרת השיר.

תרגיל 9: מחוון קצר: שמירה על פרטי העלילה (3), נקודת מבט עקבית (3), תיאור רגשות ומחשבות (2), לשון ופיסוק (2).

כרטיס יציאה

תשובות אישיות. תשובה מלאה: עונה על השאלה, נשענת על פרט מן היצירה, כתובה במשפטים שלמים ובסדר הגיוני.

• שאלה לדיון בכיתה: מהו בעיניכם אומץ: לא לפחד בכלל, או לפחד ולהמשיך בכל זאת?

• אספו דוגמאות מן הכיתה בלי לחייב שיתוף אישי, ורשמו על הלוח שתי עמודות.

שם: _____ **כיתה:** _____ **תאריך:** _____

אומץ

יהונתן גפן · שיר · שירה

תזכורת קצרה: הדובר מתאר גשר צר שעומד בעולם ומפריד בין האדם לבין דברים חשובים בחייו: חבריו, העבר שלו, הכאב שלו ובסוף גם המוות. השורות נעשות קצרות וצרות, כאילו הגשר הולך ומצטמצם. הדובר מודה שאנחנו כבדים וקשה לנו ללכת על הגשר, וחוזר שלוש פעמים על המילים "צר לי". בסוף הוא משנה את סוף האמרה המוכרת ומציע עצה אחרת, אנושית וכנה יותר: לא לפחד אינו תמיד אפשרי, אבל אפשר לנסות להמשיך ללכת.

חלק א׳ – הבנה

1 הקיפו את התשובה הנכונה.

1. לאיזו אמרה מן המסורת השיר רומז?
○ א. כל העולם כולו גשר צר מאוד ○ ב. אין חדש תחת השמש ○ ג. לכל זמן ועת
○ ד. דרך ארץ קדמה לתורה
2. אילו מילים מתחרזות בשיר?
○ א. חברו–עברו–שברו–קברו ○ ב. גשר–נהר ○ ג. פחד–אומץ ○ ד. אני–אתה
3. מה פירוש "צר לי" בשיר?
○ א. אין לי מקום ○ ב. אני מצטער ועצוב ○ ג. אני רזה ○ ד. אני ממהר
4. על מה מדבר השיר?
○ א. גשר צר ○ ב. ים גדול ○ ג. גן פרחים
5. איך נראה השיר על הדף?
○ א. עגול ○ ב. צר וארוך ○ ג. משולש

2 קראו כל צמד: דמות – תכונה. סמנו נכון או לא נכון. אם לא נכון – כתבו את התכונה הנכונה.

#	דמות – תכונה	נכון / לא נכון	תיקון (אם לא נכון)
1	הדובר – כן ועצוב	נכון / לא נכון	
2	האדם ההולך על הגשר – כן ועצוב	נכון / לא נכון	

3 ענו במשפט או שניים.

1. בין האדם לבין מה מפריד הגשר בשיר? מנו לפחות שלושה דברים.

2. איזה צירוף חוזר שלוש פעמים לקראת סוף השיר?

3. איך נראה השיר על הדף?

חלק ב׳ – מושגים וכלים ספרותיים

4 התאימו כל כלי ספרותי לדוגמה שלו מן היצירה. כתבו את האות המתאימה.

#	כלי ספרותי	האות		דוגמה מן היצירה
1	חריזה		א	צורת השיר על הדף צרה וארוכה כמו גשר – הצורה מחזקת את התוכן.
2	חזרות		ב	החיים מתוארים כגשר צר – מעבר קשה ומפחיד שכל אדם צריך לעבור.
3	מטפורה		ג	המילים חברו, עברו, שברו, קברו מתחרזות ויוצרות קצב חוזר, כמו צעדים על הגשר.
4	מבנה		ד	"צר לי" חוזר שלוש פעמים ומדגיש את הצער; גם "בין אדם" חוזר שוב ושוב.

5 השלימו את המונח המתאים מתוך מחסן המילים.

מחסן מילים: חריזה מטפורה סמל

1. _____ – צלילים זהים בסופי שורות
2. _____ – השוואה בלי מילת השוואה: דבר אחד נאמר כאילו הוא דבר אחר

חלק ג' – חשיבה וכתיבה

6 שאלת פרשנות

למילה "צר" יש בשיר שתי משמעויות. מהן?

7 שאלת פרשנות

מה ההבדל בין האמרה המקורית "והעיקר לא לפחד כלל" לבין סיום השיר?

8 שאלת הערכה – הביעו עמדה ונמקו

האם לדעתכם שם השיר "אומץ" מתאים לו? נמקו.

9 משימת כתיבה

כתבו שיר צורה קצר משלכם (שהשורות שלו יוצרות צורה – מדרגות, עץ, גל) על רגש אחד שאתם מכירים, והסבירו במשפט למה בחרתם בצורה הזאת.

כרטיס יציאה

אומץ · שם: _____

1. איזה אמצעי אמנותי זיהיתי היום ואיפה?

2. במשפט אחד: מה המסר של השיר שלמדנו?

3. איזו תמונה מן השיר נשארה איתי ולמה?